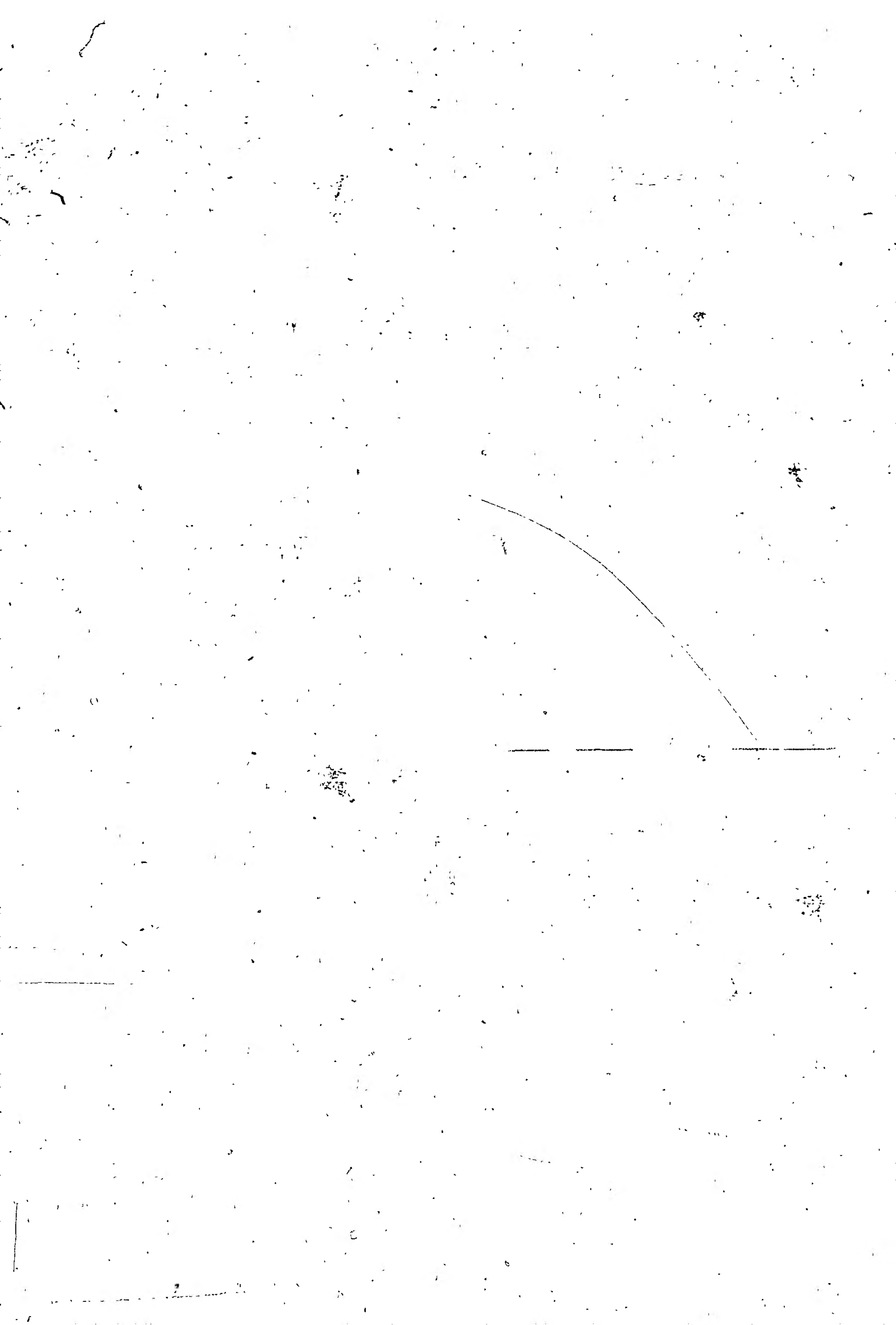

Fr. Lauritzen:

Nybyggerkaar i Canada

Skildringer fra en Rejse

Esbjerg
Wedege-Petersens Bogtrykkeri
1914

et var i Midten af Maj 1913, at Nedskriveren af disse Skildringer over Esbjerg—England—Quebec-Ruten med Canadian—Pacific-Linien rejste fra Danmark til Canada for at forsøge at skabe sig en Livsstilling i det forjættede Land, der, efter den Reklame, Udvandrings-Agenterne udspreder, skulde byde Nybyggere særlig gunstige Betingelser.

Jeg havde valgt Byen Winnipeg i Manitoba — Canadas berømte Hvedeprovins og Stedet, hvorfra dets vældige Hvedemarked dirigeres — til mit Udgangspunkt.

Rejsen fra Esbjerg til Winnipeg tog 13 Dage og forløb programmæssig — uden Uheld. Vi var kun et lille Selskab af Danske med Skibet og blev hurtig — som det er Sædvane paa lange Rejser — rystet sammen og gjort bekendt med hverandre.

De fleste var unge Mennesker med en stærk Tro paa, at den ny Verden kun ventede paa dem for ret at kunne komme i Svinget.

De amerikanske Dollars laa selvfølgelig i deres Fantasi i store Dynger og ventede paa de Lykkens Riddere, som nu var paa Vej for at hente dem.

En Smule Skuffelse var det, at Dampskibsselskabet havde reklameret med, at det ikke befordrede Polakker paa denne Linie, hvilket forøvrigt delvis var rigtig, men at Skandinaverne til Gengæld blev behandlet som man plejer at behandle Polakker.

Vi havde de ringeste Pladser paa Skibet, og saavel Officerer som Betjening samt de mange engelske Passagerer optraadte meget overlegent overfor os. Vi mærkede stadig, at man ansaa os for en lavere Kaste end Englænderne. Det var en almindelig Udtalelse at høre blandt Skandinaverne, at den Linie skulde de ikke benytte, naar de vilde vende hjem med deres Velstand.

Naa, vi fik jo hurtig Ende paa Sejlturen, og da Kontrollen ved Landstigningen i Quebec var forholdsvis let i Sammenligning med den, Emigranterne til De forenede Stater maa gennemgaa, stod Humøret godt, da man befandt sig i Jernbanetoget og susede af Sted mod det fjerne Maal i Vesten.

Det var Nat, da vi forlod Quebec, og den næste Dag befandt vi os langt inde i Ontarios Højland.

Den første Del af Landet saa ret smilende ud, men noget skuffede blev vi dog ved, at Vegetationen var langt bag efter den danske. Græsset var næppe begyndt at spire, og der var ikke en grøn Knop at øjne paa Træerne i de store Poppelskove, vi passerede, skønt det var saa sent paa Foraaret som de sidste Dage i Maj.

Værre blev det dog næste Dag, da vi befandt os i et uendeligt øde Klippe-Landskab, hvor alt havde vinterlig Karakter. Der var faldet Sne om Natten, og der var Frostblomster paa Ruderne i Banevognene. I Timevis kørte vi uden at se en Menneskebolig, og var der endelig nogen, var den af højst primitiv Karakter. Enten et Blokhus af Træstammer, lagt vandret paa hverandre og klinede med Jord eller Ler, eller, naar det var rigtig fint, et Brædderskur med fladt Tag. Disse Huse var tillige saa smaa, at de kun bestod af et enkelt Rum, der ikke kunde være over 5—6 Alen i Firkant. En smal og lav Dør dannede Indgangen, og et lille kvadratisk Hul med et Par Glasruder maatte tjene som Vindue. Et Kakkelovnsrør stak enten op gennem Taget eller ud af Siden af Skuret som Skorsten. Det var Nybyggerhytter.

Egnen var meget forrevet og øde, men opfyldt af talrige Søer og hist og her gennemskaaret af hurtigflydende Bjergstrømme.

Almindelig Skuffelse bredte sig over Emigranternes hidtil saa tillids- og forhaabningsfulde Ansigter, da vi hele Dagen og den næste med vedblivende havde disse triste mennesketomme Landskaber for Øje, i hvor man end vendte sit Blik.

Munterheden, som var begyndt at tage en Smule Fart efter at Selskabet havde faaet Landjorden under Fødderne, forstummede, og Vittighederne døde bort paa Læberne af de raske Gutter.

Man begyndte at ane, at Dollarne ikke var saa lette at faa Fingre i, dersom de skulde udvindes af den Slags Jord og det blev man Tid efter anden klar over, at de for nogen Part skulde. En Del nyfældet Tømmer, der i store Klynger flød ned ad Bjergstrømmene, var et uigendriveligt Bevis for, at langt oppe i Bjergene, mange Mile fra Jernbanen, maatte der findes Mennesker, som havde fældet disse Træer og sendt dem ned ad Floderne.

Det meste af det Tømmer, vi saa i disse Strømme, var Jernbanesvellen, tilhugget af Fyr eller Gran. Stort Tømmer saa vi intet af der, men dog senere ved nogle Savmøller, som vi passerede.

Først paa den tredie Dag — efter at vi havde passeret de to store Byer ved Nordkysten af Superior Søen: Port Arthur og Fort William — begyndte Landet at skifte Karakter.

Nu saa man hist og her — særlig i smaa Dalstrøg — enkelte Nybyggerhytter med lidt opdyrket Jord omkring og i Nærheden af Winnipeg rullede vi ud paa den vældige flade Prærie, der strækker sig helt over mod Klippebjergenes Fod i det vestlige Alberta, en Udstrækning af over 200 danske Mil fra Øst til Vest.

Snart var vi inde i Provinsen Manitoba, Canadas bedste Hvede-

mark. Her havde vi Lejlighed til at se det mest moderne udviklede canadiske Landbrug, drevet i stor Stil med Dampplov osv.

De Landbrugere, som var med os, fik nu Ojnene rigtig spilede op. Her var noget at se, som fuldstændig tog deres Interesse fangen. Den fineste sorte Muld laa her udbredt som et vældigt Tæppe saa langt Ojet kunde række.

Man var endnu ikke helt færdig med Saaningen, og kun faa Steder var Vaarhveden begyndt at spire frem. Egnen var meget træfattig. Der var ingen egentlige Skove mere, men kun Buskads hist og her, hvor Landet endnu ikke var ryddet for Kulturen.

Der var ogsaa mange pæne Beboelseshuse her og der imellem de mere primitive Skure, som udgjorde Resterne fra Nybyggertiden. De første Nybyggere nedsatte sig her for lidt over en Menneskealder siden, og Byen Winnipeg er i den Tid vokset frem fra et Fort ved Redriver (den røde Flod), hvor man havde opkastet Skanser mod Indianerne, til en flot og moderne Storby paa 200.000 Indbyggere.

Vi var kun nogle faa Danskere, som havde Billet til Winnipeg. De fleste skulde længere vestpaa, og efter en hjertelig Afskedtagen og Udtalelser om Lykke og Held for hverandre gensidig, skiltes vi fra dem, der drog videre ud i det for dem og os ubekendte Land.

Der var ingen Venner eller Bekendte til at tage imod nogen af vort Selskab i Winnipeg, saa vi fik strax Brug for al vor Energi og Snille for at finde os tilrette i den fremmede By.

Jeg var den eneste, der forstod Sproget, og maatte derfor optræde som Tolk og Fører.

Vi var svandet ind til kun fire Personer. Mine Ledsagere var en Husmandssøn fra Nordjylland samt en ung Mand med sin Kone fra Aarhus.

De sidste havde en Adresse paa en Slægtning, der havde et Homestead (Statslod) et Sted der paa Egnen, men Adressen var skrevet saa utydelig, at ingen af os kunde læse den, hvorfor vi maatte vente med at udfinde den til vi fik talt med en Stedkendt, som mulig kunde gætte den. Det lykkedes os at faa Besked paa Banegaardens Oplysningskontor, men samtidig fik vi at vide, at der kun gik Tog to Gange ugentlig til Stedet, der laa en halv Dags Rejse nordpaa ved en Sidelinie.

Da man endvidere ikke vidste, om Familien deroppe havde Raad til at modtage Fremmede og om der var Mulighed for Arbejde i den paagældende Egn, slog man sig til Ro med Winnipeg som Operationsbasis

Vi forhørte os om der fandtes et skandinavisk Hotel i Byen, men der var ingen, og vi valgte da at tage ind paa et, der laa i Nærheden af Banegaarden og forøvrigt viste sig at være ret pænt og holde moderate Priser.

Vort næste Skridt var at opsøge en dansk Familie, som vi havde faaet Adressen paa, for gennem denne Forbindelse at finde ud, hvor der mulig fandtes Arbejde i Byen.

Vi fandt Manden og erfarede, at han var arbejdsløs og at Udsigterne ikke var særlig lyse.

Naa, vi havde heldigvis ikke tabt Humoret, og besluttede at forsøge selv. Dette maa dog ikke misforstaas saaledes, at vor Landsmand ikke vilde hjælpe os tilrette. Han var i høj Grad elskværdig mod os og tilbød at vise os rundt, hvor der kunde være Tale om at søge Arbejde.

Men vi vilde altsaa forsøge paa egen Haand, og det maa siges, at vi var ualmindelig heldige.

Vi fandt et Arbejdsanvisningskontor, efter at jeg havde været inde paa Fagforeningernes Kontor og der faaet oplyst, at det var saa sløjt, som det kunde være med Arbejde i Byen.

Man meddelte mig, at Fagforeningen i mit Fag havde Overenskomst om 55 Cents i Timen, men havde tilladt sine Medlemmer at arbejde for 35 Cents, og dog var det umuligt at skaffe Arbejde til den Pris.

Det var jo ikke synderlig opmuntrende, og vi var enige om, da vi forlod Fagforeningskontoret, at nu maatte vi tage, hvad der maatte byde sig.

Vi gik hen paa et Arbejdsanvisningskontor. Af den Slags findes i Winnipeg en halv Snes Stykker, som alle er oprettede af private Spekulanter, og her fik vi for 1 Dollars hver anvist Arbejde, jeg som Tømrer ved et Brobygningsarbejde over Floden et Stykke udenfor Byen, og Aarhusmanden, der var Glasmager, som Tømrermedhjælper. Husmandssønnen fik vi anbragt hos en Landmand, 135 engelske miles ude.

Den næste Morgen skulde vi begynde Arbejdet ved Broen. Jeg skulde have 35 Cents i Timen for 10 Timers Arbejde daglig og betale 5 Dollars om Ugen for Kost og Logi i Entreprenørens Baraklejr. Min Kammerat skulde have 22½ Cent i Timen og ellers underkaste sig samme Betingelser som jeg.

Han fik sin Kone anbragt hos en dansk Familie, og saa begav vi os ud til Barakkerne.

Her var samlet en stor Stab af Arbejdere af mange Nationer: Englændere, Franskmænd, Polakker, Tyskere osv. og nogle faa Skandinaver. Vi boede i Bræddeskure med nogle Kasser, beregnede til to Personer i hver som Sovepladser. De var smækket op i to Etager, som Køjer i et Skib.

Der var kun en gammel snavset Madrats i hver af Kasserne.

Sengeklæder — det vil i denne Forbindelse sige det samme som Tæpper — maatte man selv medbringe, om man vilde have nogen. Da sov man selvfølgelig med Klæderne paa under saadanne Forhold.

Et Køkken med et Spiserum var anbragt i et Skur for sig selv. Indretningen var, hvad Servicen angaar, saa tarvelig som muligt. Det var emaillerede Jernkopper, Tallerkener og Fade, man brugte. Men Maden var god og rigelig og det er jo Hovedsagen for en rask Arbejder.

Dagene i en saadan Arbejdslejr henslæber sig naturligvis den

ene som den anden uden særlig Afvexling. Den glædeligste Begivenhed er den kommende Lønningsdag, som alle gaar og venter efter og til daglig Lyden af den Klokke, som Kokken bruger hver Gang han kalder ind til et Maaltid.

I Arbejdstiden hørte man næsten uafbrudt Formændenes Raaben og Skælden, særlig til Polakkerne, der var beskæftigede ved Jord- og Betonarbejdet. Bropillerne blev støbt af Beton, og min Afdeling byggede Formene.

Det var strængt og farefuldt Arbejde. En Dag havde jeg det Uheld at falde i Floden, da nogle uøvede Folk skulde hjælpe mig at manøvrere en Pram. Jeg blev hængende i en Staaltrosse til man fik mig halet op paa en Ponton, men Vandet var iskoldt og leret, saa det var en slem Overhaling at faa sig.

Jeg maatte op paa Flodbredden, trække af alle mine Klæder, vride Vandet af og drage dem paa igen for at tørre dem paa Kroppen og saa fortsætte Arbejdet, som intet var hændt. Var jeg blevet i Floden, vilde man næppe have gjort sig den Ulejlighed at søge efter mig. Menneskeliv regner man ikke for stort saadanne Steder.

Den Dag blev forøvrigt en rigtig Tycho Brahes Dag for mig. Næppe var jeg begyndt at arbejde igen efter det kolde Bad, før jeg havde det Uheld ved at klatre op ad en af Pilleformene, at faa jaget et Spiger langt ind i min venstre Knæskal. Jeg ændsede det dog ikke den Dag, men den næste Morgen var Benet stærkt ophovnet og jeg kunde ikke røre det for Smerter. Jeg maatte søge Læge og han sagde, der var begyndende Blodforgiftning.

Det blev Afslutningen paa mit Broarbejde foreløbig. I flere Dage gik jeg og hinkede rundt der ude i Lejren, men da jeg kun havde fri Læge og skulde betale for mit Ophold det samme som naar jeg arbejdede, fandt jeg det klogest at tage ind til Byen, hvor jeg bedre kunde pleje mig selv. Min Kammerat blev snart fed af Banearbejdet og kom ligeledes ind til Byen. Han fik Arbejde ved Renovationsvæsenet, men ogsaa det varede kun kort, idet en Svensker, der fedtede for Formanden, fik ham fjernet til Fordel for en af Svenskerens Venner.

Nu kom der en lang og besværlig Tid for min Ven.

Da jeg kunde begynde at gaa lidt omkring igen, travede han og jeg fra Sted til Sted og spurgte om Arbejde. Dag for Dag masede vi omkring. Vi besøgte Anvisningskontorerne alle som en og alle de Arbejdspladser, vi kunde finde — alle Vegne uden Held. Endelig fandt jeg dog noget til mig selv, og min Vens Hustru fik en Dags Arbejde en Gang imellem som Rengøringskone paa en Kontorbygning. Hun fik Lov at arbejde som extra, naar en af de andre Koner havde Forfald. Min Ven maatte omsider tage ud som Jordarbejder paa et Baneanlæg. Samme Skæbne maatte en fhv. dansk Jernbaneassistent lide sammen med ham. De blev der nødt til at arbejde i Hold samt spise og sove i Barakker sammen med Polakker, der baade var grisede og fyldte med Utøj.

Assistenten holdt kun ud en Uge, saa gik han ud som „Tramp"

med 7 Dollars paa Lommen. Min Ven blev der en Maaned, — saa maatte ogsaa han give op.

Atter maatte han trave rundt fra Sted til Sted for at søge Arbejde og omsider fik han en „Job" ved at holde rent paa de kommunale Pladser.

Betalingen var slet — kun 2 Doll. om Dagen — men nu kunde han og Konen dog have den Glæde at bo sammen (paa et Værelse, de havde lejet), og ved Hjælp af et Spritapparat kunde hun lave deres Mad.

De boede paa Loftet hos en dansk Familie. Det var tarveligt, men dog Begyndelsen til et Hjem. Møblementet bestod af en Seng, et lille Bord og et Par gamle Stole samt et Par Kufferter. De sidste maatte tjene som Køkkenudstyr, den ene til Anbringelse af Kogeapparatet.

— — — Vor Husmandsson, der blev sendt paa Farm, kom faa Dage efter tilbage. Farmeren vilde ikke modtage ham, da han ikke kunde tale engelsk. Saa skaffede jeg ham Arbejde ved Brobygningen som Tømmerbærer, men ogsaa her blev han efter faa Dage afskediget, af hvilken Grund vidste han ikke, og nu maatte han henvende sig paa Emmigrationshuset i Winnipeg, hvor han kunde sove frit i nogle Nætter, hvorefter man derfra fik ham anbragt hos en dansk Landmand. Der blev han saa Resten af Sommeren og havde det godt.

I Begyndelsen af Vinteren fik jeg Brev fra ham, at han nu rejste ned til Staterne, men hvad der siden skete med ham, ved jeg ikke.

I Juli Maaned fik min egen Skude pludselig en ganske ny Retning. Jeg maatte opgive mit Arbejde, fordi mit Firma havde Pengevanskeligheder, og da der intet Haab var om at finde noget i Winnipeg, og jeg saa fik Tilbud om fri Rejse og stadigt Arbejde for Sommeren ved Brobygning i British Columbia, tog jeg den Beslutning at rejse derud. Man havde fortalt mig, at der skulde være saa store Muligheder der, og man tilbød 3½ Dollar om Dagen og Kosten.

Her lærte jeg rigtig at kende, hvor uforskammet man kan behandle Arbejderne i den ny Verden.

Paa Banegaarden i Winnipeg traf jeg sammen med en Normand og en Svensker, som ogsaa skulde paa Broarbejdet, samt en stor Flok Polakker og Italienere, som skulde paa almindelig Jernbanearbejde paa samme Linie i B. C. for det saakaldte Grand Trunk Selskab.

Vi blev ledsaget af en Agent, der havde Billet til Toget for os alle og hver af os fik en gul Seddel i Hatten for at man kunde kende os fra de andre Passagerer.

Alt var saare godt og interressant de første Par Dage, mens vi rullede hen over Prærien. Der var kun ringe Afveksling i Landskaberne. Nær Winnipeg var Prærien, hvor den ikke var opdyrket, bevokset med tæt Buskads, men længere ude mod Vest hørte Trævæksten ganske op og man saa kun Græs og atter Græs. Det var fladt og bakket og Sommersolen havde allerede givet det en gulgraa Farve.

Nybyggerhytterne laa her i Miles Afstand fra hverandre og adskillige saa jeg, som havde Vægge af Græstørv. Det er et frygteligt trist og brydsomt Liv at være Nybygger her paa dette øde Græshav.

Efter to Døgns Kørsel var vi ude af Prærien.

Vi havde passeret Edmonton, den nordligste Storby i Alberta, og Edson, den vestligste By i samme Provins, og nu nærmede vi os rask mod Klippebjergene, der danner Grænsen mellem Alberta og Britisk Columbia.

Her kom vi gennem vældige Skovdistrikter, beklædte med Fyr, Gran og Poppel.

Banelinien var paa det højeste Punkt oppe ved ca. 4000 Fod over Havet, og Bjergtoppene ragede højt op over Skylinien. Vi passerede tæt forbi en af disse Kolosser, Mount Robson, der angaves at være 13,000 Fod høj. Den og mangfoldige af dens Naboer var paa den øverste Del bedækket af evig Sne, og langt ned paa Siderne glitrede Gletscherne. Skovværten naaede kun et forholdsvis lille Stykke op ad disse Kæmpers vældige Stenmasser.

Alt syntes som et Kaos. Man kunde tydelig se, at en mægtig Naturkraft havde været i Virksomhed her. Stenlagene var rystet sammen og kastet omkring, saa at deres Skillelinier gik i alle mulige Retninger — Vandret i de mest uberørte, og i de øvrige i alle Stillinger lige til fuldstændig lodret.

Ind mellem dette Kaos snoede Jernbanen sig, og en Gang imellem borede den sig ind i Siden paa en af Kæmperne for at dukke ud paa den anden Side i et nyt og herligt Sceneri.

Snart kørte vi langs brusende Vandfald, snart for vi over Broer, der svævede over Vandløb, Kløfter og Afgrunde, men for det meste snoede vi os rundt i Dalene eller paa Siden af Bjergskraaningerne, saa vi havde svimlende Afgrunde til den ene Side og nøgne Klippeblokke, hængende ud mod os, fra den anden og saa nær, at man let kunde naa dem ved at række ud gennem Kupevinduerne.

Ved Yellowhead (Gultop) passerede vi Banens højeste Punkt, og nu bar det nedad mellem de aftagende Højder mod Vest.

Vi havde her tilbagelagt 1044 miles fra Winnipeg, men der var endnu ca. 150 igen, før vi naaede „Enden af Staalet", som det hed i vor Kontrakt, hvorfra vi skulde arbejde og være med til at føre Banen længere mod Vest og forbinde den med den Del, der samtidig arbejdedes paa fra Prince Rupert ind imod os fra Stillehavet.

Et halvt Hundrede miles længere fremme gjorde vi et Ophold paa en Timestid ved den sidste Jernbanestation, der var opført paa Strækningen.

Pladsen hed Tête Jaune og ligger 2400 Fod over Havet i et Dalstrøg, der gennemstrømmes af Fraserfloden.

Her var en anseelig Telt- og Barakby med Boder af mange forskellige Slags. Byen mindede mest om et dansk Marked og havde meget tilfælles med Dyrehavsbakken.

Paa Flodbredden byggede man scows. Det er store firkantede

Kurvkasser med Enderne skraat op for og bag, men uden Køl, og med en Gaffel i hver Ende til en Aare. Hermed roede man Fartøjet ud af Strømhvirvlerne og styrede det, naar man lod det drive ned ad Floden, fort af Strømmen. Saadanne Prømme kunde kun bruges paa den Maade, og man ladede dem saa haardt, man turde vove med Mennesker og Gods, og lod dem drive ned ad Floden til forskellige Pladser længere mod Vest. Det var en umaadelig farefuld Sejlads, og især hvis man skulde passere et Par Vandfald, som fandtes paa Strækningen i Nærheden af Fort Georg.

Man fortalte os, at en Mængde Arbejdere havde fundet deres Død der.

De var sendt ned ad Floden med scow, og man saa dem aldrig mere. Naar et saadant Fartøj kuldsejlede, gik det til Bunds, og det var sjælden, at nogen af de ombordværende reddede sig.

Da man en Gang vilde forbedre Sejlløbet ved Dynamitsprængning, kom der Snese af Lig op, og deriblandt flere Indianere. De er dog ellers bekendte for at være gode Svømmere, men ogsaa de havde maattet give op i Kampen med Strømhvirvlerne.

I vor Kontrakt stod, at vi skulde befordres pr. Bane saa langt som Skinnerne var lagt. Derfra til Arbejdspladsen skulde vi tage scow eller gaa til Fods.

Ved Tête Jaune blev vi stiftede over i et lokalt Tog, der førte os ca. 60 miles længere frem og afsatte os ved en ny Teltlejr, hvor vi maatte indrette os for Natten.

Nordmanden, Svenskeren og jeg holdt sammen og fandt os en Soveplads i nogle Buske. Paa samme Vis sluttede Englænderne, Italienerne, Polakkerne osv. sig sammen i smaa Partier. Nogle havde selv medbragt Telt, medens andre fik Lov til at sove i Barakkernes Bunker.

Vi døjede en Del med at sove for Myg og Insekter, men det gik dog nogenlunde, da vi havde nogle Tæpper med til at rulle os ind i og vi tændte et Baal til at ryge de ubudne Gæster bort med.

Næste Dag var det Meningen, at vi skulde have rejst videre paa et Arbejdstog, men det behagede ikke Togpersonalet at sige os Tiden, det skulde køre og før vi vidste af det, var det dampet af og vi stod tilbage hele Flokken.

Vi havde intet andet at gøre end væbne os med Taalmodighed og vente til næste Dag. Da passede alle paa Toget lige fra Daggry til langt op ad Formiddagen til vi endelig kom af Sted.

Men vi oplevede adskillige Fortrædeligheder fra Togpersonalets Side før vi kom til at køre. Det var tydelig nok, at de helst vilde være fri for at have os med. De vilde ikke sige os, hvilke Vogne vi maatte køre paa. Det var almindelige Fladvogne, ladede med Materialer: Skinner, Sveller, Lasker, Spiger, Jerntraad, Maskindele osv., vi maatte kravle op paa, og anbringe os og vore Pakker, som vi bedst kunde.

Hvor langt vi kunde køre, eller hvor vi vilde kunne finde vor Arbejdsgiver, var det umuligt at faa at vide.

Nu var vi jo imidlertid kommet ud paa Eventyret og fremad maatte vi. Det var Troen paa de dejlige Dollars, som holdt Humøret oppe trods alt.

Men de Banefolk var dog nogle nederdrægtige Skarn imod os. Havde vi endelig faaet vort Kluns og os selv læsset paa en Vogn, skulde nok en eller anden af dem komme og sige, at den Vogn skulde ikke med i Dag. Saa fik vi travlt med at flytte. Men hvis man tror, at man saa vilde sige os, hvilke Vogne, vi kunde være sikre paa kom med, saa kender man ikke en canadisk Jernbanefunktionær.

Nej, det maatte vi selv se at faa Rede paa, altsaa gætte os til, og først efter et Par Flytninger blev vi nogenlunde klare over Stillingen. Dog havde vi Fornøjelsen at se nogle i Huj og Hast kaste deres Tøj ned af en Vogn, der blev staaende, da Toget satte sig i Bevægelse og i fuld Galop jage efter os for endelig ganske forpustede og udasede at entre op paa den bagerste Vogn.

Saa var vi dog alle med og afsted gik det. Men hvilken forvoven Kørsel. Banelegemet var kun planeret og Svellerne laa løse uden Ballast. Skinnerne var følgelig ikke rettede op, men laa i de mest forvredne Stillinger. Hist og her var de gledne ud som følge af Jordskred, og andre Steder var Underlaget sunket i Moradset. Hvert Øjeblik var man udsat for, at Vognene kunde løbe af Sporet og vi maatte være færdige til at springe af naar som helst.

Det gik da ogsaa galt.

Efter at have tilbagelagt 12—14 miles, skete Uheldet, idet vi skulde passere en Bro over en Afgrund.

Man havde baaret sig lidt dumt ad med Forspandet. Der var to Lokomotiver, men det ene var anbragt midt i Toget i Stedet for at lade det køre lige efter det første.

Da den forreste Halvdel af Toget var ude paa Broen og den sidste lige havde naaet denne, skubbede det bagerste Lokomotiv, den Vogn, der var lige foran det, af Sporet og ved den Manøvre væltede det selv over i Grøften.

Toget havde heldigvis Vacumbremse og da Koblingen sprang standsede det pludselig.

Der var mange som sprang af, men underlig nok kom ingen til Skade.

Uheldet medførte dog den Ubehagelighed for os, at man kørte os 3 miles længere frem og lod os vente der paa Linien uden Udsigt til Mad eller Husly, medens man vendte tilbage med Lokomotivet for at faa dets væltede Kollega paa Hjulene igen.

Vi saa dem ikke mere den Dag, og da vi ikke kunde stole paa, at de vilde tage os med, hvis de kom tilbage om Natten og vi laa i Skoven og sov, maatte vi rede vort Leje paa Materialvognene.

Det var en ubehagelig Nat, men den næste Dag var dog værre for os. Det blev Morgen og Middag, ja, langt ud paa Eftermiddagen, før vi hørte de første Tegn paa at Toget var i Ankomst; Ekkoet af Lokomotivets Stønnen inde mellem Bjærgene.

Vore Fødevarer var sluppet op, og der var intet spiseligt i

Mæcheden, og da man ikke vidste, hvornaar Toget vilde komme og køre forbi os, turde vi ikke forlade vore Ejendele og spadsere fremad paa Linien for at søge efter et Madsted. Det vilde ogsaa have været unyttigt, for der fandtes ingen vi kunde have naaet den Dag. En Expedition paa 3 Mand, som vi sendte frem for at undersøge, fandt nogle miles fremme en gammel Lejrplads, hvor man var ved at bryde op, og man nægtede vore Udsendinge at købe, selv for rigeligt Tilbud med Penge.

En af dem maatte saa aflede Kokkens Opmærksomhed med Snak, medens en anden stjal en Pakke Kiks, lidt Kaffe og lidt Sukker. En tredje „fandt" en halv Skinke, der var hændig at bortføre, og disse Varer bragte de i Triumf tilbage til vor ufrivillige Stoppested.

Vi fandt en passende gammel Blikkasse, som vi fik anbragt over et Baal og kogte os Kaffe, hvorefter Skinken blev renset og kogt.

Vi var en Snes Mand om at dele og maatte nøjes med 2 Kiks til hver, en Kop Kaffe og et lille Stykke Skinke.

Det var alt, hvad vi fik at spise fra den foregaaende Dags Morgen til den følgende Morgen, altsaa i 2 Døgn og saa var vi dog blandt de heldigste. Der var nogle Italienere med, som holdt sig for sig selv. Det eneste, de fik, var nogle faa gamle Kartofler, som de fandt i en forladt Lejr og stegte i Asken af et Baal.

Da Toget endelig kom og dampede videre, var det henad Aften. Ved 6 Tiden kørte man os langt ud i en stor Mose, spændte Lokomotiverne fra og dampede tilbage med dem til en rullende Jernbanelejr, som vi havde passeret paa et Sidespor, en Mils Vej tilbage. Banepersonalet skulde nok sørge for sig selv, men vi kunde ikke gaa tilbage til Stedet. Det var for langt at vove sig, da man ikke kunde faa at vide, hvornaar man atter behagede at køre Toget videre. Vi erfarede da ogsaa, at det var ganske unødvendig at prøve, da man intet havde at sælge os. Vi maatte taalmodig sidde og sulte, og da Vandet i Mosen var udrikkeligt varede det ikke længe, før en frygtelig Tørst meldte sig i Forbindelse med den Hunger, vi følte.

Det var mange drøje Eder, som her blev udslynget mod Jernbaneledelsen og Banefunktionærerne, men der var intet andet at gøre end holde gode Miner med de sidste, for ellers var vi slet ikke bleven befordret videre.

Ved Solnedgang saa vi endelig Lokomotiverne komme tilbage, men nu gav Mandskabet sig til at rangere med Vognene. Toget var bleven for stort til at føre videre, da der blev meddelt, at Banelegemet flere Steder havde vist sig vanskelig at passere.

Nu oplevede vi i al Bedrøvelighed en Række muntre Scener. Som man bedst havde sat sig tilrette paa en Vogn, kobledes den fra og rangeredes bort, og ned paa Banen kom Kufferter og Bagagekiste, Tæpper osv. i Hui og Hast efterfulgt af Ejermanden, og derpaa et Stormløb for at finde en anden Vogn, der muligvis skulde med.

Helt fornøjeligt var det at se en Amerikaner, der var paa Vej til Fort George i Spekulationsøjemed ~~og nu~~ delte Skæbne med os.

Da han saa en Del af Toget køre forbi os ud ad Hovedsporet, sprang han ned og løb bag efter det langt hen ad Linien. Her naaede han det, lige som det holdt stille og skulde køre tilbage igen. Stakaandet og forpustet, med Sveden drivende af sig, hev han sin Haandkuffert ind i den bagerste Vogn, men fik til Opmuntring det Tilraab: „Den Vogn skal ikke med!" Vi vred os i Latter, da han kom tilbage og fortalte os om sit Uheld.

Langt om længe kom vi da til at køre igen, og det blev efter Midnat, inden vi naaede en Lejrplads.

Her blev det meddelt os, at vi maatte staa af, saa kunde vi have Haab om en Frokost den næste Morgen.

I Mulm og Mørke samlede vi os frem i nogle gamle Skure, hvor der var anbragt Kasser af Granstænger, belagt med lidt Hø til Sovepladser.

Disse Indretninger tjente os altsaa som Natteleje.

Høet var gammelt og bar tydelige Tegn paa at have været benyttet i længere Tid, og det var klam og kold af den stærke Dug, som falder i disse Egne, der i Sommertiden er meget varme om Dagen og bitterlig kolde om Natten.

Her var meget uhyggelig, men for trætte, udasede, sultne Mennesker er det dog en Lindring at finde et Sted, hvor man kan smide sig ned og sove i Fred.

Da det blev Morgen og vi kom ud af Skurene, saa vi, at vi befandt os paa en aaben Plads lige ved Fraserflodens Bred, og efter at vi havde friseret os lidt ved en Brønd, var vi færdige til at indtage Frokosten. Den maatte vi slaas om, for det gjaldt om at blive med de første Hold, da der vilde blive lidt eller intet levnet til dem, der kom sidst, og vi var over 100 Personer.

Efter at have spist, blev der meddelt os, at nu maatte vi selv tage vore Ejendele paa Nakken og trave afsted. Nu var der ikke mere, der hed at køre. 5 engelske Mil længere fremme laa den næste Lejr og her kunde vi faa Middagsmad, om vi naaede dertil i Tide.

De, der havde været uvidende om de Besværligheder, som vilde møde en paa en saadan Rejse og havde taget rigelig af Fornødenheder med sig, var nu daarligt stillede. De, der havde været ude for noget lignende før, var kloge af Skade og medførte kun et Par Tæpper, og de nødvendigste Beklædningsgenstande. Men Nykommerne, og af dem var der flest, medførte store Kufferter. Mange var lige komne fra Europa.

Masser af Klæder, Bøger og andre Ting maatte lades i Stikken, simpelt hen bortkastes, for ikke at have det at slæbe paa. Modet faldt adskillige Grader.

Det var et underligt Tog af vandrende Arbejderklynger, som nu slæbte sig mod Vest ad den halvfærdige Jernbanelinie.

Jeg og mine to Arbejdskammerater samt to Englændere, der skulde være Kokke for den Entreprenørs Arbejdshold, vi skulde ud til, slog os sammen og 6 engelske Mil fremme fandt vi vor Arbejdsplads, en vældig Træbro paa en eng. Mil over en Kurve af Floden,

hvor denne havde skaaret sig ind i Foden af et stejlt Bjerg, som man af Frygt for Jordskred ikke turde grave sig ind i Siden paa.

Her blev anvist os Sovested i et Telt, medens Kokkenet med Spiserum var anbragt paa en Pram, der var fortøjet i Floden.

Vi fik os en solid Middag, og Eftermiddagen tilbragte vi i en nærliggende Teltby.

Det var en rigtig Markedsplads efter Nybyggermønster. Det manglede ikke paa Spillehuler og Drikkehuler, og heller ikke paa løsagtige Kvinder.

Man maatte være sig selv helt igennem her og have et Øje paa hver Finger for ikke at blive inddraget i Galskaben.

Det var ganske vist forbudt at sælge Spiritus, men hvad brød man sig om Love og Anordninger her — og vilde man endelig redde Skinnet, vidste man at klare Sagen ved at sælge Essenser, der var mere giftige og berusende end Alkoholdrikke.

Menneskeliv er intet værd saadanne Steder. Det er den Stærkeres Ret, som her er den ukronede Lov — den eneste, for hvilken man har Respekt.

Den næste Morgen blev vi anvist vort Arbejde paa Broen. Det var nogle raa Personer, somme af de Kammerater vi kom sammen med. Livet under disse Omgivelser havde sat sit Præg paa deres Karakter.

Efter to Dages Forløb fik jeg min Afsked. Der var kommen en ny Sending af Arbejdere, og nu var vi for mange.

Formandens Lune gik denne Gang ud over mig — desværre. Næste Dag vilde andre staa for Tur — ingen kunde vide sig sikker. Vi havde nok Kontrakt paa, at Arbejdet skulde vare Sæsonen ud, men hvad brød man sig om saadanne Snurrepiberier her.

Jeg spurgte beskedent om Grunden til min Afsked og Bogholderen lod ligesaa forundret som jeg, men Formanden havde syv Segl for sin Mund. Han var tavs som en Mur og saa maatte jeg naturligvis finde mig i, at modtage en Check paa mit Tilgodehavende. Den kunde indfries med Penge, naar en Gang jeg kunde komme tilbage til Tete Jaune, 150 miles mod Øst — —.

Nu havde jeg Valget imellem at gaa længere frem paa Linien og forsøge mig som Jordarbejder, om jeg kunde faa noget af den Slags, eller gaa tilbage. Det Firma jeg var hos havde alle Broerne, saa der var Intet af for mig. Jeg søgte saa Underretning om Forholdene paa Linien, men fik oplyst af Folk, som vendte tilbage, at der i Fort Georg fandtes 5—6000 Mennesker uden Arbejde og at man gav dem et Maaltid Mad om Dagen for at de ikke skulde dø af Sult.

At jeg under disse Forhold foretrak at søge tilbage til mere civiliserede Egne turde være indlysende.

Det var imidlertid lettere tænkt end gjort, for nu var der ikke mere, der hed Ret til fri Befordring og Banepersonalet tog meget nødig Folk op, der vilde denne Vej. De vidste, at de som Regel

var uden Penge, og er der noget canadiske Jernbanefolk saadanne Steder er begærlig efter, er det Dollars.

Jeg kunde heller ikke komme op at køre, der hvor jeg var, da man ikke skulde holde der. Jeg maatte 28 miles tilbage til et Sidespor, hvor jeg vidste man maatte holde for at indtage Vand.

Det var en drøj Omgang, især da jeg vilde medtage de mest værdifulde af mine Ejendele. Jeg gik saa langt, jeg kunde om Aftenen, og da det blev mørkt, valgte jeg mig et Natteleje i en Kløft og tændte et stort Baal for at holde Varmen.

Medens jeg laa her, hørte jeg Bjældeklang i det fjerne og det kom stadig nærmere. Jeg lyttede og lyttede og omsider dukkede en stor rød Ko op foran mit Baal og stirrede forbavset paa mig. Den var efterfulgt af en Kalv og et lille Æsel.

Da jeg ikke skøttede om det Selskab, jagede jeg dem bort; og dang-dange-lang hørte jeg Bjælden svagere og svagere fortabe sin Lyd i det fjerne. Dagen efter traf jeg Selskabet flere Mil borte. De havde taget Udgangsbillet fra en eller anden Baraklejr og nød nu Frihedens Glæder.

Da jeg op ad Dagen træt og sulten havde været inde i Skoven ved Siden af Banen i en forladt Lejr og forgæves søgt efter noget spiseligt — beboede Boliger fandtes ikke i denne øde Egn — havde jeg det største Held, der nogensinde har mødt mig, naar jeg trængte dertil. Det kom i Form af en gammel Mand, der, ligesom jeg, travede tilbage fra Vest. Da han saa jeg kom ud fra Lejrpladsen, var han klar over min Stilling, og han raabte mig an, da han saa, at jeg tog mine Pakker paa Skuldrene for at fortsætte.

„Hvor skal du hen!" raabte han. „Du har vel ikke saa travlt?"

Jeg ventede til han kom, og han siger da: „Hvad var du der inde efter?"

„Jeg var inde at se efter noget spiseligt."

„Det fandt du vist ikke der," svarede han.

„Nej," erklærede jeg og fortsatte min Vandring.

„Da skal du ikke sulte," siger han, „for jeg har heldigvis en Mellemmad i min Pakke. Den kan du have. Jeg klarer mig nok til vi naar Lejren i Aften."

Jeg fik saa fat i Mellemmaden, der var saa tør som en Pind, men en Omgang Vand fra en Kilde, vi passerede, fik den til at glide fortræffelig.

Nu vandrede vi først Side om Side, saa travede han lidt foran og saa gik jeg om ham. Mil efter Mil skiftedes vi paa den Maade. Omsider tabte jeg ham, og da jeg hen paa Eftermiddagen naaede det Sidespor, jeg stræbte efter, og havde lagt mig til at sove Rævesøvn, mens jeg ventede paa et Tog, kom den gamle, mødig og træt, og lagde sig hos mig. Nu vilde ogsaa han vente. Jeg vederkvægede ham med frisk og koldt Vand, jeg hentede til ham, og saa fik vi os en lille Passiar.

Ved Aftenstid kom der endelig et Tog, og vi sprang op paa en

Fladvogn. Men nu kan det nok være, der var til os i en god Mening fra Togpersonalet.

Vi fik dog heldigvis Munden stoppet paa dem med en Drikkeskilling.

Uden nævneværdigt Uheld — der var et Par Kobbelsprængninger ved at passere Stigninger i Banelegemet, men det er noget almindeligt, — naaede vi et Punkt paa Banen, hvorfra der kunde købes Billetter. — Vi var atter paa civiliseret Grund.

Tete Jaune naaede vi om Natten og var ved Ankomsten dertil vokset til en anseelig Flok. Her sov vi paa Perronen og Gulvet i Ventesalen imellem vore Pakker.

Næste Dag købte jeg Billet til Edmonton i Alberta. Jeg vilde prøve om Lykken ikke var bedre der.

Jeg henvendte mig paa Fagforeningernes Kontor og fik samme Trøst som i Winnipeg, at der var stor Arbejdsløshed for Tiden og aldeles ingen Udsigt til Arbejde der i Byen.

Saa søgte jeg at finde Danske for at raadføre mig med dem, og jeg traf flere.

To fandt jeg, der var beskæftigede i Køkkenet i et Spisehus. De havde kun en ringe Betaling for Arbejdet, den ene vaskede op, den anden skrællede Kartofler; men de havde dog den Trøst at være i Nærheden af et Madsted.

En anden, jeg traf, var Tømrermester, men havde kun smaat med Arbejde. Han var elskværdig imod mig, men havde ikke Brug for min Arbejdskraft.

Edmonton er en By paa ca 40,000 Indbyggere og en forholdsvis ung By.

Spekulationen i Byggepladser havde her, som i de fleste af Canadas Nybyggerbyer, været fuldstændig vild og nu havde man Tilbageslaget.

Byen var Omsætningspladsen for Arbejdskraft til Vesten og havde en Mængde Anvisningskontorer. Her gik Arbejdere i Hundredvis hver Dag og holdt sig bekendt med de Tavler, som var slaaet op foran disse Boder, for at passe paa om der var noget for dem.

Jeg købte mig en „Job" for en Dollar hos en af Agenterne og blev saa ~~Tømrer sendt ud til en Kulmineby~~, der var under Anlæg ude i Klippebjergene paa Albertasiden. Vi var 6 Mand, som blev sendt af Sted samtidig.

Der var ca. 250 engelske Mil ud til Pladsen og vi maatte betale 1 Dollars for Arbejdet og 2 Dollars for Billetten, der var nedsat til ½ af den ordinære Takst. De sidste 50—60 miles skulde vi befordres gratis paa Mineselskabets Arbejdstog.

I vort lille Selskab var 4 Nationer repræsenteret: England, Frankrig, Norge og Danmark.

Paa denne Rejse havde vi ingen Fører, men vare frie Mænd. Vore Kontrakter, der lød paa Sæsonen, altsaa hele Resten af Sommeren, gav os de bedste Forhaabninger om god Fortjeneste. Jeg ~~var antaget til 45 Cents i Timen~~ som 1. Kl.s Tømrer, tilligemed en

af de andre, medens 4 skulde, som 2. Kl.s, nøjes med 40 Cents, og en rejste med os uden Kontrakt paa egen Risiko. Han maatte betale sin Billet med 6 Dollars og var ikke sikker paa at komme i Arbejde, da Firmaet kun havde bestilt 6 Mand.

Kulminen var beliggende helt oppe i de højeste Bjergregioner, ca. 6000 Fod over Havet og vi havde mange Genvordigheder inden vi naaede derud. Ved Knudepunktet, hvor Selskabets egen Bane stødte til Hovedbanen fra Edson til Lowell, en Plads, som hedder Coalspur, sandtes en Barakby.

Den adskilte sig kun fra dem jeg havde set i B. C. ved, at Skurene var opført af lidt bedre Materiale.

Den samme Leben gentog sig her. Der boede en Politibetjent i Byen, men han kunde naturligvis ikke se de mange berusede Mennesker eller regne ud, at de ganske aabenlyst købte den forbudte Whisky i et af de saakaldte Spisehuse. Man betalte 5 Doll. for en Flaske og 25 Cents for et enkelt Glas af den forbudte Vare; en Bajer uden Etikette kostede ligeledes 25 Cent.

Der var Arbejdere, som kom ned til dette Sodoma og satte hele deres Maanedsløn til paa en enkelt Dag i Whisky og Spil samt paa letfærdige Kvinder, som heller ikke manglede.

Vi kom dertil om Morgenen og skulde have været af Sted ved Middagstid, men Togpersonalet morede sig saa godt, at de ikke blev færdig til at køre før Aften, og da var baade de og en Flok Arbejdere, som havde været nede i Byen og nu skulde tilbage, smækbedøvede.

Et Par af de sidste laa og sov Rusen ud paa nogle Skinnedele i den Jernbanevogn, som blev os anvist, medens et Par andre lavede en saadan Støj, at ingen kunde faa Ørenlyd.

Resultatet blev, at Jernbanepersonalet kom i Krigshumør og hævnede sig ved at koble Vognen fra og efterlade os paa Sporet, da de hen paa Aftenen dampede af Sted med Toget.

Vi maatte nu vente i Coalspur til Toget havde været oppe ved Minen og kom tilbage igen. Dette skete ikke før Andendagen efter, og saa maatte vi endda hjælpe til med at lade Toget med Varer og fylde Tenderen op med Kul, før vi kunde komme af Sted.

Omtrent halvvejs mellem Minen og Coalspur gjorde man holdt ude i Skoven og hele Personalet begav sig ind i Buskadsene for at holde Drikkelag. Ingeniøren og et Selskab med Damer havde været der hele Dagen og nu skulde vi vente til det behagede dem at køre hjem.

Det varede flere Timer og bevirkede, at vi maatte sulte, for her var følgelig ingen Mad at faa for hvem der ikke selv havde medbragt nogen, og ingen af os var belavet paa mere end 4—5 Timers Kørsel. Nu blev det Aften inden vi naaede Minen.

Der blev et vældigt Slagsmaal mellem nogle af de drukne Mennesker, før vi atter kom til at køre, og da et Par, en kæmpestor Franskmand og en Svensker, oppe paa Fladvognen, fortsatte deres Opgørelse angaaende en Flaske Whisky, som den ene havde villet røve fra den anden, befalede Ingeniøren, der var lige saa fuld som

de andre, at de to Kamphaner skulde gaa ned af Toget. Svenskeren maatte finde sig i at blive vist af, men Franskmanden var ikke til at rokke. Han forlod sig paa sine Kræfter og blev staaende.

En af Slagsbrødrene blev smidt op paa Fladvognen til os og blev liggende ude af Stand til at røre sig. Foruden at være døddrukken havde han et vældig ophovnet blaat Øje, som han havde paadraget sig i Kampen om Brændevinen.

Ved Ankomsten til Minen blev der anvist os en Barak, hvor vi skulde sove. Her var vi et halvt Hundrede Tømrere samlet, og den næste Morgen kom vi alle i Arbejde med at bygge Huse til Minearbejdere.

Det var et amerikansk Selskab, som anlagde Minen, og det var Meningen, at den skulde aabnes for Drift i Foraaret 1914. Bjergene var opfyldte med righoldige Kullejer af fortræffelig Beskaffenhed.

Men Pladsen var meget højt beliggende, ca. 6000 Fod over Havet, og Klimaet var derfor meget barsk.

Det var i August Maaned, men vi maatte mange Gange i den Tid, jeg var der, ca. 4 Uger, standse paa Grund af Regn eller Sne og adskillige Nætter havde vi Frostvejr. Vi frøs som Hunde i vore Køjer og Regnen dryppede igennem Taget mange Steder.

Vegetationen i disse Egne bestaar mest af Naaleskov og Mos samt nogle Smaabuske. Græs ser man aldrig og Havesager eller Korn vilde det være umuligt at dyrke.

Tilværelsen for de Arbejdere og Familier, som skal leve her, maa blive umaadelig trist. Hele Vinteren vil al Forbindelse med Omverdenen være afbrudt paa Grund af Sne og den nærmeste By ligger 25 danske Mil borte.

At alt, hvad man skal bruge af Livsfornødenheder, er dyrt saadant Steds, behøver vel næppe at nævnes.

Vi byggede 50 Huse her og der var ryddet Plads til et stort Antal flere paa en ret smuk Plads i et Dalstrog.

Dybt nede i Dalbunden ilede en Bjergstrøm hastende af Sted og rundt om til alle Sider hævede de snedækte eller nøgne Bjergtoppe og Knugge sig op til svimlende Højder. Skylagene strakte sig ofte langt ned ad Bjergene og det saa ud som Toppene var Smaaøer, der sejlede rundt højt, højt oppe i Luftlaget og Sollyset.

Sceneriet var smukt og storslaaet, men deraf kan man jo ikke leve. Værdierne skal hentes op af Jordens Skød og Minearbejdet her ude vil blive baade besværligt og sundhedsfarligt. Vandet driver ned i Minegangene uafbrudt og der maa arbejdes i Oljeklæder og Gummistøvler for at beskytte sig mod Fugtigheden. Lønnen, der kan tjenes, er ca. 3 Doll. for 10 Timer, og er surt tjent.

Da vore 50 Huse var halvfærdige slap Materialierne op. En Del af os afskedigedes, og Lønnen nedsattes for dem man beholdt til ove.

Nu gentog den besværlige Tur sig med vor Tilbagereise til Edmonton. Vi blev meget uforskammet behandlet af Jernbanepersonalet, men det var vi jo nu saa vante til, at vi fandt os deri og

lod vor Knurren blive indenfor vor egen Begrænsning. Vi vidste, at gjorde vi Brøl, blev vi sat af — og saa tav vi. Vi maatte i Frostnatten sidde og krybe sammen paa en Fladvogn, medens der var rigelig Plads til os alle i en opvarmet Kabus.

I Edmonton havde Forholdene ikke forbedret sig siden sidst, og der var ikke andet at gøre end drage mod Øst. En Nordmand, som havde slaaet Følge med mig, blev enig med mig om, at vi skulde prøve at rejse til Saskatoon, en By paa ca. 25,000 Indbyggere, i Provinsen Saskatchewan.

Det var nu i Hvedehøsten, og kunde vi ikke faa andet, vilde vi paa Høst- eller Tærskearbejde. Det kunde i al Fald dog vare en 3 Ugers Tid. Vi kom dog ikke paa Høstarbejde, men paa et hængende Haar var vi kommen paa Jernbanearbejde. At vi ikke kom af Sted, skyldtes Agentens Forsømmelse. Han glemte at møde paa Banegaarden og forsyne os med Billet til det Tog, vi skulde have været med, og Heldet vilde, at der var blevet Brug for nogle Tømrere, da vi ærgerlige kom tilbage og forlangte vore Penge, vi havde betalt for Arbejdsanvisningen.

Vi fik nu Tømrerarbejdet i Stedet. Det varede 4 Dage, og saa maatte vi atter give 1 Dollar. Denne Gang for et Arbejde 150 Mil ude paa Prærien, hvor man anlagde en Jernbanelinje og byggede paa en ny By.

60 Dages Arbejde lød Kontrakten paa, til 45 Cents i Timen. Nu steg Humøret. Vor sidste Cent gik med til Rejsen derud. Men hvad gjorde det. Vi havde jo Arbejde. Med Toget kørte vi 126 Mil, og Resten tilbagelagdes pr. Hestevogn.

Det var en ægte Nybyggerby vi her kom til. 2 Maaneder før vi kom var her kun den nøgne jomfruelige Prærie. Nu var her 2 Tømmerlagere, 2 halvfærdige Restauranter, 1 halvfærdig Isenkrambod og 1 do. Købmandshandel. Endvidere var der en Billardhal og Barberstue, ligeledes halvfærdig, men alt taget i Brug, og nu skulde vi bygge et Hotel, og saa vilde man være klar til det store Run om Byggepladserne.

Byens Navn var Smiley (smilende), og vi fik os mangt et Smil i den Tid vi var der, om end det blev lidt surt det sidste.

Beliggenheden var midt paa den flade Prærie, og saa øde var Egnen, at kun et eneste Hus kunde ses fra det Sted, hvor Byen laa, og dog havde man fri Udsigt milevidt til alle Sider.

Det var kun en meget ringe Del af Jorden, som var opdyrket. Hovedparten var ganske uberørt af Kulturen.

Vi var 25 Tømrere samlede her og maatte sove paa nogle Madratser paa Gulvet i et halvfærdigt Hus. En Homesteader (Landmand), der forsøgte sig som Restauratør, forsynede os med en tarvelig Kost, som han gjorde sig betalt med 6½ Dollars for om Ugen.

Det viste sig hurtigt, at det var et Spekulationsforetagende, vi var blevne dragne ind i. Den første Uge gik, og der var ingen Tale om Lønningsdag. Først efter Udløbet af den anden kom Arbejdsgiveren og meddelte os, at han kun havde 10 Doll. at undvære

til hver af os, men, forsikrede han: til den 1. skulde alt blive gjort op og betalt.

Vi gik ind paa Tilbudet og hængte i med Arbejdet.

Da den 1. kom var Bygherren bortrejst. Ingen vidste hvorhen, og Penge var der ingen af. Den 2. om Morgenen standsede vi Arbejdet. Den 3. havde Bygherren endnu ikke ladet høre fra sig. Jeg forlangte derfor min Opgørelse og mine Penge, og Arbejdsgiveren skrabte baade sin egen og sin Kompagnons Lommer for at betale mig. Jeg skulde dog kun have 36 Doll., medens jeg havde maattet tage Varer for Resten af mit Tilgodehavende, der ialt beløb sig til 88 Doll.

Alle de andre maatte nøjes med en Lap Papir paa, hvad han skyldte dem, og et Løfte om Betaling om en halv Snes Dage.

Med den rejste tre af Arbejderne sammen med mig til Saskatoon. De vilde anlægge Sag for at faa deres Penge, og jeg vilde søge at naa til Winnipeg.

Alle de andre Arbejdere maatte blive i Smiley, da de ikke havde Penge til at komme bort for.

Om Livet i denne Nybyggerby skal jeg her give nogle faa Træk.

Det karakteristiske ved al canadisk Nybyggerliv er, at det næsten udelukkende er mandlige Personer, man ser saadanne Steder. Kvinder og Børn er meget sjældne i en ny By eller et nyt Settlement.

Her i Smiley var Restauratørens Kone den første Kvinde, som tog Ophold der. Senere kom der nok en Restaurator med Kone og et Par kvindelige Medhjælpere og derefter et Par andre Familier med Koner og Børn; men der var dog mindst 10 Mandfolk for hver Kvinde i det lille Smiley paa den Tid, jeg var der.

I Modsætning til de Pladser i B. C., jeg har beskrevet, var Smiley en fuldtud rolig og moralsk By. Her var hverken Drikkebuler eller umoralske Kvinder. Man spillede naturligvis, men ikke højt Spil, og nogle drak, men det var i Smug.

Den forreste Side af Medaillen var her pæn og uplettet. Man forstod at holde paa Etiketten.

En Aften var der stor Fest i Byen. Det var dens Spillehus og Dansesal, der skulde indvies.

En hel Maaned forud var der sendt Reklamer ud til alle Nabobyer med Indbydelse til Deltagelse, og alt var gratis. Endvidere kunde Festdeltagerne have Udsigt til at vinde en Præmie paa 50 Doll. ved at finde paa et Navn til Spillehuset.

Dagen og Aftenen blev imødeset med stor Spænding, og i Mørkningen kom endelig en Del Familier fra Egnen agende paa deres Landbrugsvogne. Man havde Børnene med, og det var da ogsaa forudset, idet et lille Hjørne af Salen var afskilt med nogle Tæpper for at danne Buggestue.

Byfolkene var i Pudsen den Aften. Dem, der ikke havde Lintøj og Søndagstøj at tage paa, havde givet den daglige Uniform en extra Afbørstning og saa gik hele Byen til Bal.

De faa Damer, som var til Stede, var næsten som Afguder.

De blev tilbedte, men kun nogle af de mest fremtrædende Kavallerer vovede at byde dem op til Dans.

Det var ret indviklede engelske Danse, som opførtes, og alt gik som efter en Snor.

En Udraaber stod med en afbrækket Gramofontragt og brølede Turene ud til de dansende i Takt med Musiken.

Ud paa Natten serveredes Kaffe, Smørrebrød og Kage.

Festdeltagerne sad paa Bænke langs med Væggene. Borde var der ingen af. Der blev først afleveret et Par Kopper til hver. Saa kom en med en vældig Kedel Kaffe og skænkede rundt, og andre bragte Brød og Kager.

Saa holdtes Taler for den ny By og dens Stiftere. Midt under dette kom en ung Mand, der sad paa en Stol paa Platformen lige op til Børneafdelingen, til at rykke sin Stol for langt tilbage og vips laa han og sprællede inde ved Børnene. Der blev stor Forfærdelse blandt Mødrene, der stormede ind bag Forhænget.

Men heldigvis var der dog ingen Ulykker sket. Lidt efter er der en, der kommer til at sparke til Kaffekopperne, som man satte ned foran sig paa Gulvet, naar man havde tømt dem for Indholdet. En af Kopperne var ondskabsfuld nok til at danse Tango helt ud paa Midten af Gulvet.

Under disse Afbrydelser, Fnisen og Jubel, afleveredes Festtalen og saa dansede man igen til den lyse Morgen, medens andre med stor Ihærdighed kastede sig over Billardspillet.

Det var Smileybys Indvielse.

Husets Navn blev „U—ro", hvilket vil sige det samme som „Du ved" og de 50 Dollars vandtes af en ung Mand, som de følgende Dage var stadig Gæst ved Billarderne.

Saa var de Penge atter i den rette Lomme.

En stor Begivenhed var det, naar der kom Postsager til Byen. Det skete kun, naar en eller anden var kørende til Jernbanestationen, 6 danske Mil borte.

Købmanden agerede Postmester og saa snart det spurgtes, at der var Post, vandrede alle til Købmandsboden for at se de ankomne Breve og Pakker, og hvem de var til.

Om Hverdagsaftenerne fornøjede man sig med i vor Bunkhus at fortælle Historier og undertiden dansede man med hinanden indbyrdes — Damer var der jo ingen af — saa Huset gav sig i sine Sammenføjninger.

Til Slut vil jeg give nogle Oplysninger om mine Erfaringer angaaende de saakaldte Homesteads.

Det er, hvad man paa dansk vilde kalde Frijord.

Den almindelige Regel i Canada er, at enhver mandlig Person, som er fyldt 18 Aar, mod Betaling af 10 Doll. til Papiromkostninger, kan erhverve sig 160 Acres uopdyrket Land til Homestead.

For at faa Skøde paa Jorden, skal han de første 3 Aar leve mindst 6 Maaneder af Aaret paa Jordstykket, bygge et Hus til mindst

300 Doll. Værdi og have opryddet og tilsaaet mindst 30 Acres ved Udløbet af de 3 Aar.

Disse Jordlodder har en lokkende og dragende Magt over Sindene og de er det Middel, som Aar efter Aar faar Tusinder af Europæere til at ofre deres sidste og surt erhvervede Penge til en Udvandringsbillet.

Mange og store er de Skuffelser, som møder disse Nybyggere under deres Kamp for Jorden.

Det er en almindelig Historie, at man tager Homestead uden at have tilstrækkelige Midler at staa imod med.

Der er mange Vanskeligheder at overvinde.

Det meste Frijord ligger mange Mile fra Jernbane og Byer og i Skovegnene, hvor som Regel den bedste Jord findes, skal Skoven ryddes, før man kan sætte en Plov i den.

Paa Prærien gaar det lettere, men der har man andre Vanskeligheder at slaas med.

Klimaet i Canada er forholdsvis sundt paa Grund af Landets høje Beliggenhed over Havet, men Sommeren er kort og varm, medens Vinteren er frygtelig kold.

En Homesteaders Bolig er som Regel et Skur saa tarveligt, at man ikke her i Danmark kunde tænke sig noget lignende brugt til Ko- eller Hestestald og paa Prærien, hvor der ikke findes Træ i Dagsrejsers Afstande, er det en dyr Historie at bygge.

Der er mange unge Mænd, som har faaet Knæk for hele Livet ved at forløfte sig paa Opgaven: at erhverve sig et Homestead. De bliver til Særlinger ved at sidde alene i den store Ensomhed i Canadas Buskadser eller paa dens Prærier.

Den mest øde Egn paa den jyske Hede er tæt bebygget i Forhold til Canadas Prærier.

Endnu værre er det ofte for de Familier, som kommer derud.

Naar det kniber med at skaffe Føden, maa Manden rejse ind til Byerne for at arbejde, medens Kone og Børn sidder tilbage. Langt har de til Naboerne, og om Vinteren kan de vanskelig komme udenfor en Dør for Kulde.

Man ser sjældent et Menneske, og Ulvenes Tuden samt de mange sære Lyde, som kan forme sig i den store Stilhed, har en mægtig Indflydelse paa Sindene. Sindssygeanstalternes Fortegnelser over deres Patienter, vidner om de Kampe, som forgæves har været ført af mange modige og brave Mænd og Kvinder.

De sidste har afgivet det største Kontingent.

Jeg har talt med adskillige, som havde opgivet Kampen og havde maattet lade Jorden gaa tilbage til Staten, og om dem alle kan jeg sige, at der var som noget af deres Liv samtidig var gaaet tabt. Deres Sind var formørket, og de syntes ikke at kunne glemme deres [illegible].

Bladene indeholdt ikke sjældent Meddelelser om Homesteaders, der var fundne døde i deres Hytte som Følge af Sult og Sygdom uden at kunne faa Hjælp.

Ved en saadan Stakkel fandt man en Seddel, hvorpaa den døde i sin sidste Stund havde skrevet: „Jeg vandt mit Hjemsted, men mistede mit Liv!“ — —

— De, der har den første Interesse i Canadas Opdyrkning og Befolkning, er de store Jernbaneselskaber.

For at skaffe det eftertragtede Udbytte til Aktionærerne drives en ihærdig Agitation i alle europæiske Lande for at faa Folk til at udvandre til Canada, og advarende Røster slaas ned med usandfærdige Beretninger.

Sandheden om Canada er, at Spekulationen har været drevet saa vild derovre, at Hundredtusinder i denne Vinter gaar arbejdsløse og mange maa lide den bitreste Nød. Kulden er her Sultens trofaste Følgesvend.

I Britisk Columbia vedtoges i December 1913 en Lov, der forbød al Indvandring fra Stillehavet indtil efter 31. Marts 1914 og Motiveringen var, at man frygtede en Arbejdsløshed saa stor, at man ikke saa Midler til at imødegaa den.

Sidste Sommer maatte Kommunalraadene i de store Byer lide den Tort, at blive nægtet Pengelaan i Europa, fordi man havde ladet Spekulationen i Byggepladser gaa saa vidt, at Bankmændene ansaa det for usundt at sætte Penge i Gade- og Vejanlæg, Kloaker, Vand, Gas, Elektricitet osv under saadanne forvovne Forhold.

Som Følge heraf blev kun de aller nødvendigste Arbejder udførte og den private Foretagsomhed bremsedes.

Arbejdslønnen sattes ned og Fagforeningerne, som forøvrigt var af ringe Betydning i Forvejen — kunde nu slet intet udrette.

Den lykkedræbende Dæmon, som hedder Spekulation, rider for Tiden den nye Verden som en Mare, og der er langt igen inden Folket faar den Kraft i sig, som skal faa det til at gøre den Bevægelse, der skal faa det til at vaagne, og ved Lov ophæve Spekulationen — Udbytningen.

